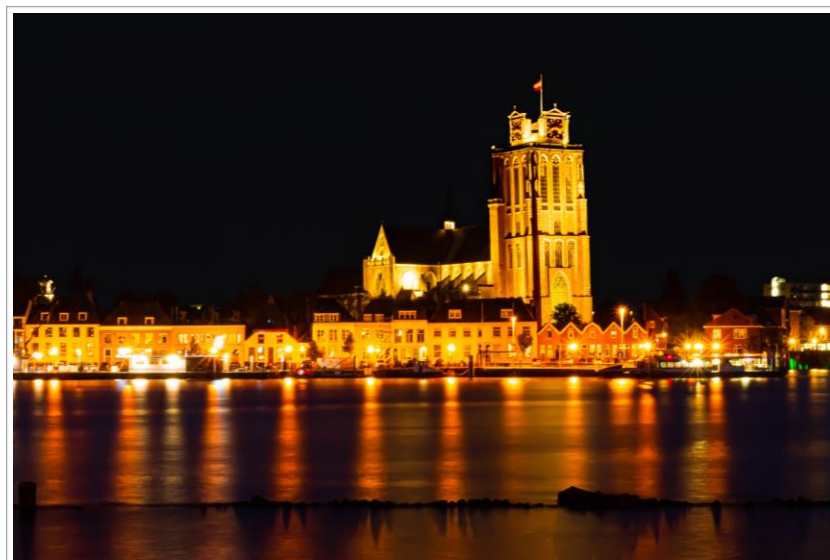

Een toegankelijke openbare ruimte? Samen zorgen wij ervoor!

Werkgroep Dordt Inclusief¹

Oktober 2022

¹ De Werkgroep Dordt Inclusief is een werkgroep van de Adviesraad Wmo & Jeugd Dordrecht

Waarom dit document?

Zonder toegankelijkheid is er uitsluiting omdat groepen mensen niet mee kunnen doen. Zonder een geleid stok kunnen mensen die met een taststok lopen hun weg niet vinden. Zonder rateltickers in de stoplichten is het voor slechtziende mensen lastig om over te steken. Zonder op- en afritten in de stoepen kunnen rolstoelgebruikers² de stoep niet af of op. Het zijn allemaal dingen waar de meeste mensen zonder beperking niet over nadenken. Het oversteken van een straat, het afstappen van een stoeprand en het lopen door het centrum, voor mensen met een beperking kunnen dit onneembare hordes zijn. Daarom is het belangrijk om in een visie op de openbare ruimte, toegankelijkheid/inclusie een belangrijke plaats te geven. De openbare ruimte is van en voor iedereen en alleen als de openbare ruimte inclusief is, kan iedereen er gebruik van maken.

In dit document beschrijft de werkgroep Dordt Inclusief een visie op de toegankelijkheid van de openbare ruimte. Wat moet er gebeuren om iedereen mee te laten doen en wat zijn de zaken die voorkomen moeten worden? Zijn er best practices en wat te doen met een monumentaal straatbeeld? Is het überhaupt mogelijk een monumentaal straatbeeld toegankelijk te maken, of moeten er concessies gedaan worden aan de toegankelijkheid? Over dit alles willen de leden van de werkgroep Dordt Inclusief hun licht laten schijnen.

² We bedoelen hier ook scootmobielen mee.

1. Openbare ruimte = gezamenlijke verantwoordelijkheid

Iedereen heeft het recht om door het stadscentrum te lopen, naar het gemeentehuis te gaan, bij een bushalte op de bus te stappen, in het station te verblijven en daar een trein te nemen. De verantwoordelijkheid voor het toegankelijk maken en houden van de openbare ruimte is een gedeelde verantwoordelijkheid. Deze verantwoordelijkheid ligt niet alleen bij de gemeente, maar bij alle gebruikers. Waarom, zult u denken? De openbare ruimte is een gedeelde ruimte. We maken er allemaal gebruik van en wij dragen er allemaal zorg voor. Denk bijvoorbeeld aan de op- en afritten in de stoep voor rolstoelgebruikers. Die kunnen er zijn, maar als een nietsvermoedende burger diens auto hiervoor parkeert, maakt dit de op-/afrit ontoegankelijk. Deze ontoegankelijkheid heeft niks te maken met de ruimte zelf, maar alles met hoe de gebruikers met de ruimte omgaan. Dit zie je ook terug in het volgende voorbeeld. In het centrum van de stad zie je vaak geleidelijnen. Dit is een geribbeld pad in de stoep waardoor slechtziende mensen, die lopen met een taststok, zich kunnen redden. Maar wat als winkeliers reclameborden op deze lijnen zetten? Of als iemand diens fiets erop parkeert? De slechtziende persoon die de geleidelijn gebruikt, loopt hier zo tegenaan.

Wat doen we eraan?

Inwoners, die zich meestal van geen kwaad bewust zijn, zijn in sommige gevallen toch echt de veroorzaker van de ontoegankelijkheid. We vinden dat er een bewustwordingscampagne moet komen. In deze campagne moeten inwoners zich bewust worden wat voor invloed hun gedrag kan hebben op de toegankelijkheid. Dit gaat, bijvoorbeeld, ook over vastgezette stoelen bij de lage balies in het Stadskantoor en over het aangepaste toilet in de openbare ruimte die als opslagplek gebruikt wordt.

In de bewustwordingscampagne kunnen ludieke filmpjes gemaakt worden waarin mensen met een beperking 'aanlopen en aanrijden' tegen ontoegankelijkheid. Denk aan een rolstoelgebruiker die een stuk moet omrijden omdat die de stoep niet af kan, of aan een slechtziend persoon die tegen een reclamebord oploopt. De slogan van deze campagne is, wat ons betreft: "Een toegankelijke openbare ruimte? Samen zorgen wij ervoor!"

Figuur 1: Een voorbeeld van hoe toegankelijkheid een gezamenlijke verantwoording is geworden

2. De rol van de gemeente bij een toegankelijke openbare ruimte

Er zit een heel proces voor, voordat de openbare ruimte toegankelijk is, zoals het ontwerp en wat is de visie van de gemeente. Allereerst is het belangrijk dat de gemeente een inclusief beleid voert: toegankelijkheid is een integraal onderdeel van het beleid. Dus als er een nieuw straatbeeld ontworpen wordt in het kader van stadsvernieuwing, denk dan meteen aan op- en afritten, geleidelijnen, de breedte van de stoep en eventuele geveltuintjes die de stoep te smal maken. Dan hoeft er later niets meer aangepast te worden.

We gaan ervanuit dat dit niet bewust gebeurt, ook hier is bewustwording belangrijk. Als je zelf geen beperking hebt, is het heel lastig om te bedenken hoe dat is. Welke obstakels kom je tegen? We adviseren om gebruik te maken van ervaringsdeskundigen.

Bij voorzieningen in de openbare ruimte, zoals een nieuw loket voor burgerzaken, een nieuw politiebureau of een nieuwe bibliotheek moet meteen gekeken worden naar de toegankelijkheid. Als voorbeeld noemen we de nieuwe politiepost. Aan de voorkant is deze ontoegankelijk, maar blijkt via de achterkant wel toegankelijk te zijn (hoorden we van burgemeester Kolff). Jammer dat dit niet actief wordt gecommuniceerd.

Nog een paar opmerkingen over het straatbeeld.

We begrijpen dat er in het historische centrum geen asfaltbaan gelegd wordt (hoewel dat wel lekker rijdt met je rolstoel). Maak de straten wel zo toegankelijk mogelijk, denk aan afgevlakte kinderkopjes die nu in de Grotekerksbuurt liggen, dat scheelt al een heel stuk. De afgevlakte kinderkopjes schokken veel minder dan de oude variant. De op-/afritjes aan de Groenmarkt en de Grotekerksbuurt zijn erg steil waardoor je er geen veilig gebruik van kan maken. Als goed voorbeeld willen we Bergen op Zoom noemen. Ook hier is een historische binnenstad. Daar zijn historisch uitzierende op-/afritten die goed te gebruiken zijn. Ook hier zijn kinderkopjes in verwerkt, maar die zijn wel goed te gebruiken.

Figuur 2: Deze fietsenstalling blokkeert de geleidelijn. Dat zou niet moeten mogen.

Auto's en parkeren

Auto's staan regelmatig voor een op-/afrit geparkeerd. Parkeerdrukke wordt als reden genoemd om dit toe te staan, maar dat kan wat ons betreft geen excuus zijn. Hierdoor wordt de toegankelijkheid ernstig belemmerd.

3. De openbare ruimte tijdens verbouwingen of ongevallen

Ook bij een verbouwing of bij wegwerkzaamheden is het belangrijk aan de toegankelijkheid te denken. Afsluitingen, omleidingen, het is vervelend voor iedereen. Kijk meteen of de omleidingsroute door iedereen gebruikt kan worden. Een omleidingsroute voor voetgangers waar rolstoelgebruikers niet overheen kunnen, is niet oké. Soms is dit door de infrastructuur onmogelijk, dat realiseren we ons. Dan is het noodzakelijk duidelijk te maken waar een rolstoelgebruiker wel langs kan. Verder vragen we aandacht voor de geleidelijnen. Als er een opbreking is waar een geleidelijn ligt, zorg er dan voor dat er op de omleidingsroute ook een geleidelijn ligt. Mensen die blind of slechtziend zijn kunnen niet zonder.

Een paar voorbeelden hoe het niet moet.

Het lukt niet om bij de Lange Gelderse kade over de stoep te gaan, over het Maartensgat en de Mazelaarsbrug kan nu niet, omdat die brug nog stuk is. Door de Synodestraat en de Pottenkade zou je denken, maar dat kan niet omdat je bij het opritje op de hoek Grotekerksbuurt/Pottenkade de stoep niet op kan. Dit zorgt ervoor dat een rolstoelgebruiker moet omrijden via de Grotekerksbuurt > Groenmarkt > Visbrug > Voorstraat als deze naar de andere kant van de Leuvebrug wil. Als de hekken op de Lange Gelderse kade anders neergezet worden, kan een rolstoelgebruiker er wel langs.

Figuur 3: Het betreffende opritje op de hoek van de Grotekerksbuurt/Pottenkade

In maart 2022 werd na een periode van lange afwezigheid de Engelenburgerbrug weer teruggeplaatst. Maar als je op de stoep rijdt met je rolstoel is de enige manier om weer van de brug af te komen, om over het terras van Finns te rijden. Nu was dat in de winter wel te doen, maar in de zomer was het terras te vol. Oplossing: afritje op de hoek, niet op het rechte stuk voor het terras. Aan de andere kant van de brug is het nog een bouwval, daar kun je niet makkelijk langs of de brug af. We adviseren aan die kant een afritje te maken zodat het voor mensen makkelijker is de brug veilig te verlaten.

Ook in de Bankastraat is een herindeling niet ten goede veranderd voor de rolstoel-toegankelijkheid. De straat is versmald zodat er minder hard gereden wordt, maar nu staan de auto's met twee wielen op de stoep geparkeerd. Wat de stoep weer erg smal maakt. Zeker als mensen er een fiets neerzetten, kunnen rolstoelgebruikers er onmogelijk langs.

4. De rol van bankjes in een toegankelijke openbare ruimte

Bankjes zijn een onderdeel van het stadsmeubilair en een belangrijke toegankelijkheidsvoorziening. Stelt u zich voor, u bent slecht ter been maar u kunt wel korte afstanden lopen. Even uitrusten op een bankje zorgt ervoor dat u toch op stap kunt. Een paar voorbeelden om het belang van bankjes te illustreren.

- Voor Covid stond er een bankje op de hoek Bagijnhof/Achterom, aan de zijkant van het Lindershuis. Dit bankje is in de Covidperiode weggehaald omdat de markt breder opgezet moest worden (ivm de verplichte anderhalve meter afstand). Inmiddels geldt deze maatregel niet meer en is de markt weer terug naar de oorspronkelijke opstelling. Het bankje is echter niet terug. Dat is jammer, want het stuk vanaf de parkeergarage naar het Statenplein is te lang voor mensen die slecht ter been zijn.

We adviseren om om de 200 meter een bankje te plaatsen. Vanaf de oude bank bij het Lindershuis tot aan de volgende bank op het Statenplein (die overigens op marktdagen onbruikbaar is omdat daar de marktkramen voor staan) is het 225 meter.

We pleiten voor een extra bankje op de Sarisgang en wat ons betreft moet het bankje op het Statenplein ook op marktdagen gebruikt kunnen worden.

- De Voorstraat is één van de langste winkelstraten in Nederland en loopt vanaf de Riedijk tot aan de Lange Geldersekade, in totaal 1.5 km. Als we uitgaan van om de 200 meter een bankje, moeten er nog vijf bankjes bij komen. Er staat gelukkig al een bank op de Brug en er zijn zitplekken op het Scheffersplein bij het standbeeld
- Als je vanaf de Waterbus (vanaf de Hooikade of Merwekade) naar de Voorstraat loopt, is dat een lange wandeling zonder bankjes.

Figuur 4: Dixies zijn nodig tijdens verbouwingen, alleen kunnen ze ook voor ontoegankelijkheid zorgen

5. Toegankelijkheid openbare ruimte bij evenementen

In Dordrecht zijn er veel evenementen, zoals de Kerstmarkt, de Boekenmarkt en Big Rivers. We vinden het belangrijk dat deze evenementen voor iedereen toegankelijk zijn. Bij evenementen zie je, bijvoorbeeld, vaak kabelgoten. Deze kabelgoten zijn een hobbel voor mensen in een rolstoel/scootmobiel, rollator of kinderwagen. Zeker voor mensen in een rolstoel is het lastig en soms onmogelijk om hier overheen te gaan. Vroeger lagen deze kabels onder 'platte' matten, dat was een stuk makkelijker. Ook is het van belang dat de route tijdens het evenement toegankelijk is. Want je kan wel een mooi evenement in de stad maken, maar in Dordrecht doet iedereen mee. Ook tijdens evenementen. Tijdens evenementen is het ook belangrijk dat de aanwezige vluchtroutes toegankelijk zijn voor mensen met een rolstoel of ander hulpmiddel. Iedereen moet in geval van nood het evenement kunnen verlaten.

6. Toegankelijkheid publieke gebouwen bij verbouwing en noodgevallen

Een openbaar gebouw dient zo toegankelijk mogelijk te zijn, ook als het verbouwd wordt. Dus een niet werkende lift tijdens de verbouwing is onacceptabel. Als de ingang verbouwd wordt, is het belangrijk dat er een toegankelijke ingang komt.

Bij noodgevallen, zoals een brand mag een lift niet gebruikt worden. Daarom is het bij de bouw belangrijk hierover na te denken. Er moet minstens één lift zijn die tijdens brand wel te gebruiken is (de brandweer kan hierover adviseren).

Ook in geval van een ontruimingsoefening is het belangrijk om de toegankelijkheid van de vlucht- en noodroutes, maar ook de toegankelijkheid van je ontruimingsprotocollen, te toetsen aan de toe- door- en uitgangelijkheid.

7. Tips voor een toegankelijke openbare ruimte

Tip 1 Zorg voor bewustwording.

De toegankelijkheid van de openbare buitenruimte is een gedeelde verantwoordelijkheid. Als mensen zich niet bewust zijn wat hun gedrag, zoals het blokkeren van een op-/afritje veroorzaakt, dan hebben zij ook niet het idee dat ze iets 'fout' doen.

Tip 2 Maak gebruik van ervaringsdeskundigen.

Monumentale op- en afritten zijn mooi, maar als deze niet gebruikt kunnen worden, heb je er niets aan. Betrek ervarings-deskundigen bij het realiseren van een nieuwe straatindeling of een nieuw openbaar gebouw.

Tip 3 Maak alle plannen/beleidsstukken meteen inclusief (als het van toepassing is).